

туації розвитку. Перенесення педагогічного впливу зі студента на ситуацію його життєдіяльності, вплив на досвід особистості через організацію і регулювання середовища — універсальний спосіб взаємодії викладача зі студентами як у навчальному процесі (групова навчальна взаємодія), так і в міжособистісному позанавчальному спілкуванні куратора з академгрупою.

Актуалізація, розробка і широке впровадження технологій навчання в рамках гуманістичного підходу, реалізація особистісно-орієнтованого навчання за останні роки є закономірним явищем зміни парадигми освітнього процесу. Але педагогічна практика сьогодні підказує наступний крок — необхідність синтезу, гнучкості поєднання різних підходів у діяльності сучасного освітянина. На прикладі першокурсників як перехідного етапу від шкільного навчання до вузівського в умовах традиційних лекційно-семінарських організаційних форм ми стикаємося із одночасним представленням серед студентів як осіб зі сформованою внутрішньою основою усвідомленого учіння (мотивація вибору ВНЗ, ініціативність у навчанні, самостійність прийняття рішення, швидка адаптація), так і з досить великою часткою студентів, орієнтованих на зовнішню регуляцію (шкільні стереотипи «забутих зошитів», складнощі сприйняття інструкцій, переважання репродуктивності учіння, стихійне пристосування як механізм адаптації тощо). Дисциплінарної регуляції потребують і такі питання, як відвідування перших пар, культура поведінки у приміщенні навчального закладу на заняттях і на перервах, особливості зовнішнього вигляду. В цих умовах майстерність та інноваційність діяльності викладача, куратора полягає у інтеграції особистісно-орієнтованого і традиційно-регламентованого (поведінкового, діяльнісного) підходу.

*Борисенко Л. Л., канд. пед. наук, доцент,
кафедра педагогіки та психології*

ЗАСТОСУВАННЯ ЕРГОНОМІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Вступ української системи вищої освіти до європейського освітнього простору передбачає впровадження у навчально-виховний

процес ВНЗ інноваційних технологій навчання, зростання технізації та комп'ютеризації процесу навчання, що призводить до інтенсифікації та активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Водночас, показує практика, досягнення високих показників навчальної успішності супроводжується значними психофізичними перевантаженнями студентів, погіршенням їхніх функціональних станів, що призводить до зниження продуктивності й ефективності пізнавальної діяльності та негативно впливає на якість професійної освіти. Тому одним із актуальних напрямів оптимізації навчального процесу у вищій школі є застосування ергономічного підходу до організації навчальної діяльності студентів, що передбачає виконання ергономічних вимог до тих компонентів навчального середовища, які впливають на продуктивність та результативність учіння. Ергономізація навчального процесу у вищій школі передбачає створення оптимальних умов навчальної праці, відпочинку; забезпечує відповідність навчальної діяльності студентів фізичним та психологічним можливостям людини на фоні втоми, стресу, негативного емоційного стану; забезпечує оптимальні затрати фізичної енергії та часу, а також високу якість навчання. Враховуючи численні дослідження в галузі педагогічної ергономіки (В. К. Буряк, В. П. Вовкотруб, С. О. Гримблат, О. О. Криуліна, А. Г. Молибог, В. П. Нестеренко, Р. С. Сафін, Л. А. Сидорчук, І. К. Сосін, В. Ю. Стрельников, С. О. Скидан), необхідно підкреслити, що поза увагою дослідників залишилися питання, пов'язані із застосуванням ергономічного підходу до організації навчальної діяльності студентів, що поглиблює суперечність між об'єктивними вимогами вищого навчального закладу до навчальної праці студентів і їхнім суб'єктивним досвідом відображати ці вимоги; між зростанням інтенсивності навчальної діяльності студентів та умовами зазначеної діяльності.

Науково-практична мета дослідження:

- розглянути напрями реалізації ергономічного підходу до оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі психолого-педагогічної підготовки у Київському національному економічному університеті;
- дослідити вплив організаційних, матеріально-технічних та соціально-психологічних умов навчальної діяльності на функціональні стани студентів;
- визначити складові компоненти функціональних станів студентів, їх вплив на навчальну успішність;
- окреслити ергономічні вимоги до деяких компонентів навчального середовища студентів, які впливають на працездатність, продуктивність навчально-пізнавальної діяльності.

Застосування ергономічного підходу до оптимізації учіння студентів ВНЗ надасть можливість підвищення ефективності їх діяльності; збереження високого рівня працездатності і створення передумов для саморозвитку кожної особистості; використання власних переваг та включення компенсаційних механізмів для подолання негативних функціональних станів студентів. **Практичний вихід дослідження.** Аналіз результатів проведеного дослідження дозволив визначити напрями застосування ергономічного підходу до організації навчальної діяльності студентів. Реалізація цих напрямів передбачає виконання ергономічних вимог до таких компонентів навчального середовища:

1) до *організаційних умов навчання*:

- організаційна структура навчального процесу, його просторова організація: оптимальне розташування студентів у навчальних аудиторіях, бібліотечних залах, комп'ютерних класах;

- сприятливі мікрокліматичні параметри навчального середовища: температура повітря, відносна вологість, швидкість руху повітря, які безпосередньо впливають на теплообмін організму з навколишнім середовищем;

- організація раціональних режимів праці та відпочинку, що впливають на формування оптимального функціонального стану студента (оптимальним для студента є такий його функціональний стан, який найкращим чином забезпечує обробку інформації протягом заданого відрізка часу за обов'язкового виконання таких умов: здійснення роботи не спричинює прихованих форм втоми, здатних до акумуляції; всі небажані функціональні зрушення стану, які виникають внаслідок здійснюваної діяльності, повністю усуваються під час регламентованих перерв; навчальна діяльність не викликає у її суб'єкта негативного ставлення до неї);

- дослідження алгоритмів навчальної діяльності студентів, що передбачає облік всіх видів академічного навчання у ВНЗ та їх оптимальне поєднання;

- облік і раціоналізація обсягу навчального матеріалу, який повинні засвоїти студенти протягом тижня (за кредитно-модульною системою організації навчання);

2) до *матеріально-технічних умов навчання*:

- забезпечення засобами навчання: якісна технічна оснащеність навчального процесу, наявність наочних засобів та комп'ютерних технологій навчання;

- дотримання вимог «Державних санітарних правил і норм роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин та Правил охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин»; ці правила призна-

чені для запобігання несприятливої дії шкідливих факторів, що негативно впливають на здоров'я людини під час роботи на комп'ютері, яка супроводжується зоровим та нервово-емоційним напруженням й виконується у вимушеній позі на фоні обмеженої загальної м'язової активності (гіподинамії) під впливом комплексу фізичних факторів — електростатичного поля, неіонізуючих та іонізуючих електромагнітних випромінювань тощо;

3) до *інформаційно-методичного забезпечення* навчального процесу:

- підготовка інформаційно-методичних матеріалів викладача, підручників, навчальних та навчально-методичних посібників для організації лекційних, практичних занять, самостійної роботи студентів;

- оптимальне поєднання інноваційних та традиційних технологій навчання у навчальному процесі.

- створення комфортних умов спілкування — зручне розміщення студентів у навчальній аудиторії, застосування відповідних засобів педагогічного спілкування;

- доброзичливе, виважене, емпатійне ставлення викладачів до студентів, як до суб'єктів спільної навчальної діяльності;

- здійснення психолого-педагогічного супроводу в організації та проведенні навчально-виховного процесу;

- створення ситуації успіху та сприятливого психологічного тла взаємодії; таке тло створюється радістю від успіху; в даній ситуації педагогу необхідно акцентувати увагу на позитивні індивідуальні та групові досягнення студентів;

- підкреслення індивідуальної значущості кожного суб'єкта навчальної діяльності, що усуває тривогу та страх перед можливою помилкою, надання порад та допомоги студентам у навчанні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Застосування ергономічного підходу до організації навчальної діяльності студентів сприятиме оптимізації учіння, підвищенню працездатності студентів, збереженню їхнього здоров'я та гарного самопочуття; творчому розвитку та самоактуалізації особистості; формуванню мотивації студентів та позитивного ставлення їх до навчання. *Перспективою подальших досліджень* даної проблеми передбачається підвищення ефективності навчального процесу на основі комплексного дослідження різноманітних аспектів навчальної діяльності викладачів та студентів; розробка цільових програм, пов'язаних із загальним особистісним розвитком і збереженням психосоматичного здоров'я студентів; адресна допомога у подоланні певних проблем; створення сприятливих та комфортних умов, безпечного освітнього середовища для розкриття потенційних можливостей студентів.